

پرۆژه‌ی دەستوور، لیکترازاندەنی زیاتری بەشەکانی کوردستان یان دادپەروھری و یەکگرتەوە

هیشام ئاکرەبى

پیشەکى:

وهك هەموومان ئاگادارین رۇزى 22 خەرمانان لىيېنەيەكى تايىبەت بە ناوى (لىيېنەي پىداچۈونەوهى پرۆژەي دەستوورى ھەرىمى كوردستان - عىراق) كە لە 19 كەس پىك دىت پرۆژەي دەستوورى بۇ ھەرىمى باشدورى كوردستان دارىشت و ئاراستەي پەرلەمان و گەلى كوردستانى كرد بۇ پىداچۈونەوه و ئالوگۆرۈكىن. مەنيش وەك تاكىكى كورد تىببىنەيەكانى خۆم لەسەر ئەو رەشنۇو سەدەرەبىم.

بە دىتنى بەندە، پرۆژەي ھەر ھەرىمىك، نەتهوھىيەك يان بەشىك لە نەتەوە دەبى ھەندى بەنما و پىنسىپ لەبەر چاودابنىت و بەگوئەرەي ئەو پىنسىپانە دەستوور ئاماھەتكىت. گىنگتەن ئەو تايىبەتمەندىيانەي كە لە باشدورى كوردستان پىويستە لە بەرچاوجىگەرەن ئەمانەن.

- كوردستان وەلاتىكى لەت لەت كراو، دابەشكراو و داگىركراوه و دەبى یەكىگرتەوە و پەزگار بىت.

- مافى گەلى كوردستانە بىيار لەسەر چارەنۋوسى خۆى بىدات و ئەوهش پەيوەندى بە جۆرى حکومەتى لە بەغدا، ئەنقرە، تەھران و دىيمەشقەوه نىيە، بەلكوو ئەو حکومەتانە دادپەروھریش بن، مافى گەلى كوردستانە جىابېتەوە و دەولەتى خۆى دابىمەززىنەت.

- كوردستان دەورى دوزمنە و دارىشتى دەستوورىكى دادوھرانە بۇ كوردستان پەيوەستە بە پادەي ئاماھەبۇونى كورد بۇ پەزگارىي و سەرەبەخۆبى و پىكەيىشتى بارودوو خەكان.

- ھەرىمى باشدورى كوردستان خۆى بە ھەندى پروتۆكۈل و ياساوه گرىداوه، كە ھىلىكىيان بۇ ئازادى سىياسى، ئابوورى و كۆمەلایەتى خەلکى كورد و كوردستانىيان داناوه و زۆر زەھمەتە ئەو ھەيلە بېزىنى. وەك (دەستوورى عىراق).

- چەند نەتهوھىيەكى تر لە كوردستاندا دەزىن و پىويستە بە گوئىھى دادپەروھرەتىن سىيستەم مافەكانىيان دابىن بىكىن لە دەستوورى كوردستاندا، بۇ ئەوهى مانەوهى خۆيان لە سەنورى كوردستاندا پەسەند بکەن و كوردستان بە وەلاتى خۆيان دابىن نەك ھاۋپەيمان بە لەگەل داگىركەران و دوزمنانى كورد.

- خودى كورد چەند زاراوهى ھەيە و لە چەند دەقەرېك پىكھاتووه و پىويستە جىڭكاي ئەمانە لەناو دەستووردا بېارىزىرىت و ناويان بېھىنېت، ئەوهش نەك تەنبا لەبەر خاتريان بەلكوو تاوهكoo گەلانى دراوسىيىش بىزان كورد لە كام خەلک و تير پىك دىت.

- دەستوور تەنبا عەقىكە لە نېوان دانىشتوانى ھەرىم بۇ رېكخشىتى ڙيان و زانىنى ماف و ئەركەكانىيان و لە حالەتى باشدورى كوردستاندا پەيوەندىيەكانى كوردستان و وەلاتانى دراوسى رېك دەخات.

- ھاولاتىيانى كوردستان يەكسانن بۇ يە دەبى لە ماف و ئەركەكانىشياندا يەكسان بن.

- يەكسانى ڙنان و پياوان و وەك ھەقى پىنسىپىكى نېونەتەوھىيە و پىويستە لە دەستووردا رەچاوبكىت.

- ديموکراسى شىۋەھىيەكى سەردىمى بەرپۇھىردنە تىايىدا حوكومان و رگەبەر مافيان بە گوئىھى دەستوور دەپارىزىرىت.

- بۇون بە زۆرينه لە وەلاتىكدا دەستكەوت نىيە، و كەمايەتىيەكانىش ھەمان مافيان ھەيە لە سىيستەمى ديموکراسىدا و پىويستە بېارىزىرىت و پەزگار بېكىت.

له ژیئر روشنایی خاله کانی سهرهوه ئاماژه مان بۆ کردن، با سهیری دەستووری هەریئمی باشوروی کوردستان بکەین، ئایه ئە و چەند پرسیپە سهرهەتاییانەی دانانی دەستوور رەچاوکردوه يان نا؟؟؟

دیباچە

دیباچە له هەموو دەستوورە کاندا وەک پیشەکیەکی پیویست بۆ ناساندنی میژوو، بەسەرھاتە گرنگە کان و تایبەتمەندیە کانی ئە و گەل و جیگایە تەرخان دەکریت، کە ناتوانیت لە بەشى ياسايى دەستووردا باس لێيانوھ بکریت.

له پیزى يەکەمی دیباچەدا باسى (گەل) کراوه... له ویدا تەنیا باسى گەلی باشوروی کوردستان کراوه (ئیمە، گەلی کوردستان- عێراق، ئە و گەلەی بە دەیان سال ستهم وزۆرداریي ئە و رژیمە دیكتاتۆريانەی چەشتەوە....) بەهیچ شیوه یەک باسى گەلی کوردستانی گەورە نەکراوه. پیویست بوبو له سەرەتادا باسى پارچە پارچە کردنی کوردستان کرابا و پاشان باسى باشوروی کوردستان کربدا.. لەم خاله دا دەتوانین بلیین پەیوەندی میژوویی گەلی کوردستانیان دابریوھ له گەل يەکترى. پاشان کە باسى ریکەوتە کانی سیقەر و لۆزان دەکریت له ویش تەنیا باسى گەلی (کوردستان- عێراق) دەکات نەک باسى گەلی کوردستان بەشیوه یەکی گشتى.

له بەشیکى تردا هاتووه (بە پیچەوانەی ئە و گەلانەی دواى جەنگى جىهانى دووھم، سوودمەندبوون پېش بە چوارده بنەماکەی سەرۆکى ئەمرىكى ئەودەم "ویدرۆ نیلسون"، له ئىمبراتۆریەتى عوسمانى دامالان) له دستوردا زیاتر باس له بەلیننامە کان و ریکەوتەننامە کانی جىهانى يان حۆجپى دەکریت. دەکرا باسى ریکەوتەننامە کانی شەرى جىهانى دووھم بکریت نەک ناوی سەرۆکى ئەمرىكى له دەستووردا بھینریت. بە دىتنى بەندە ئەوھ تەنیا بۆ پەزامەندی ئەمرىكا کراوه و له حالەتى عێراقدا زىانى زیاترە.

ھەر له دیباچەدا هاتووه (کاتیکیش لیژنەی لیکۆلینەوەی کۆمکارى نەتەوە کان - عسبە الام - بۆی دەركەوت کەوا کوردستانى باشورو، کەلەدوا تردا به کوردستانى عێراق ناوبراء، رۆژیک له رۆژان بەشیک نەبۇوه له عێراقى عەرەبى) لەم بەشەدا ناوی (کوردستانى باشورو) بە کارھینزاوه له جىاتى (باشوروی کوردستان) لە کاتیکدا دەقىكى تەرجومە کراو نىيە تاوهکو و بەشیوه یە بنووسىت. له دواى ئەوھ هاتووه سەرەپاي ئەمەش بى راوه رگرتەن و پاپرسى ئیمە و لە بەرھەندى بەرژەوەندى نیۆدهولەتى، کوردستانیان بە عێراقى عەرەبىيەوە لکاند). لیزەدا وشەى (کوردستان) له جىاتى (باشوروی کوردستان) بە کارھینزاوه چونکە ئەوھ باشوروی کوردستانە بە عێراقەوە لیکىنزاو نەک هەموو کوردستان.

تىبىنى تر: دیباچە وشەيەکى عەرەبىيە و وەک خۆى ماوەتەوە، هەروەھا دیباچە زۆر دریزە و چەپ و بې نىيە بە لکوو بە زمانىكى ساكار نووسراوه له هەردوو بەشى عەرەبى و کوردىدا.

بنه ما سه‌ره‌کیه‌کان

به دیتنی به‌نده ده‌بی له سه‌رتادا باسی ناوی هه‌ریم کرابا... و لهم ره‌شنووسه‌دا چه‌ندین ناو به‌کاره‌هینراون و ناوی هه‌ره سه‌ره‌کی (كوردستان-عیراق)ه. ته‌نیا ناو که به‌کار نه‌هینراوه (باشوروی کوردستان)ه که به دیتنی به‌نده پیویسته ناوی هه‌ریم ببیته (هه‌ریمی باشورو کوردستان) تاوه‌کوو ناوکه به کوردستانه بلکینریت نه‌ک به عیراقه‌وه. به کاره‌هینانی ناوی (كوردستان-عیراق) دابراندنی باشوروی کوردستانه له کوردستانی گه‌وره. وه‌کوو تر له هیچ ده‌قفریکی دونیادا ئئم جووه ناوه لیکراوه به کار نه‌هینراوه... بؤ نموونه هه‌ریمی (باسک) له ئیسپانیا، ناوی هه‌ریمی (باسک)ه نه‌ک (باسک-ئیسپانیا) هه‌روه‌ها ناوی ویلایه‌تی تیکساس له ئه‌مریکا ناوی (تیکساس-ئه‌مریکا). هه‌تتا له ئیران ناوی (ئوستانی کوردستان) به‌کاره‌هینراوه نه‌ک (کوردستان-ئیران). بؤ هه‌ریمی باشوروی کوردستان ده‌توانریت ئئم دوو پیشینیاره هه‌بن (هه‌ریمی باشوروی کوردستان) یان (هه‌ریمی کوردستان).

ماده‌ی یه‌کام:

لهم مادده‌یه‌دا هاتووه (هه‌ریمی کوردستان، هه‌ریمیکی (فیدراله) له دهوله‌تی عیراقی فیدرالدا,...) لیزه‌دا (هه‌ریمی کوردستان) به‌کاره‌هینراوه له کاتیکدا له مادده‌هه دوومدا ده‌لیت (کوردستان-عیراق، له پاریزگای ده‌وک، به سنووری کاگیپریی ئیستای وسنوری...) له ویدا ناوی (هه‌ریمی کوردستان) کراوه (کوردستان-عیراق) له کاتیکدا ده‌بیت له ده‌ستووردا هه‌مان ناو به‌کاره‌هینریت.

مادده‌ی دووم:

لهم مادده‌یه‌دا باسی سنووری باشوروی کوردستان ده‌کات و ده‌لیت (کوردستان-عیراق، له پاریزگای ده‌وک، به سنووری کاگیپریی ئیستای وسنوری کارگیپریی پیش سالی 1968) پاریزگاکانی که‌رکوک و سلیمانی و هه‌ولیرو قه‌زاکانی ئاکری و شیخان و شهنگارو تله‌عفه‌رو تلکیف و قه‌ره‌قوش و ناحیه‌ی زومار وباشیقه وئاسکی که‌له‌ک، له پاریزگای نهینه‌واو هه‌ردوو قه‌زای خانه‌قین و مه‌نده‌لی، له پاریزگای دیاله‌و قه‌زای به‌دره و ناحیه‌ی جه‌سسان له پاریزگای واسیت به‌سنووری کارگیپریی سالی 1968، پیکدیت). لیزه‌دا باسی چه‌ند شار و شاروچگه‌یه‌ک نه‌کراوه وه‌ک سه‌عده‌یه و جه‌لولا و هه‌ر هیچ نه‌بیت ئئم به‌ره‌ی شاری مؤسل...

له خالی 3ی ئئم مادده‌یه‌دا هاتووه (سییه‌م: روله‌کانی ئه و ناوچانه‌یه له هه‌ریمی کوردستان دابریزدراون، هه‌ر کاتی به‌پیی حوكمی مادده (140)ی ده‌ستوری فیدرالی گه‌راندرانه‌وه بؤی، ئه و کاته وه‌کو هه‌مموو روله‌کانی گه‌لی کوردستان سوودمه‌ند ده‌بن به یه‌کسانیی له و ماف و ئه‌رک وئه و ده‌سته‌به‌ریانه‌ی لهم ده‌ستووره‌دا ده‌قنووس کراون). لهم خاله‌دا مادده‌ی 140 کراوه‌ته پیوهر بؤ ده‌ستنیشانکردنی سنوره‌کانی باشوروی کوردستان، له کاتکدا ده‌بی پیووه‌کانی میزه‌وویی و نه‌ته‌ویی بکرینه بنه‌ما. ته‌نیا بؤ گه‌راندنه‌وهی ناوچه داگیرکراوه‌کان په‌نا بؤ بـرگه‌ی 140ی ده‌ستووری عیراق ببریت.

ماده‌ی سییه‌م:

لهم مادده‌یه‌دا هاتووه (نابی هه‌ریمیکی نوی له‌ناو سنووری هه‌ریمی کوردستان-عیراقدا، دروست بکریت) ئئم خاله کاردانه‌وهی گه‌لی خراپی ده‌بیت له‌سهر هه‌ریمی کوردستان. بؤ کورد مافی فیدرالی ده‌بیت به‌لام نه‌ته‌وه‌یه‌کی تر نه‌ی بیت، ئه‌گه‌ر بتوانیت هه‌ریم دروست بکات و بنه‌ما سه‌ره‌کیه‌کانی دروستکردنی هه‌ریمیان هه‌بیت؟؟. لیزه‌دا له‌وانه‌یه پاریزگاکانی کوردستانیش بیانه‌ویت به‌شیوه‌یه‌کی فیدرالی به‌یه‌که‌وه

گریبدرین. به دیتنی به نهندۀ ئەم خاله دەبوایه بۇ داھاتوو به جى بەشتايە و به هىچ شىۋەيەك لە ناو دەستوردا باسى لىتوه نەكراپا، لەم خالهدا پىویسته ئەم دەقە پېشىنارەدەكەم (پارىزگاكانى ھەرىمى كوردىستان بە شىۋەيەكى ئارەزۈومەندانە ھەرىمېتىكى فيدرال پىك دېن و سەنورى ئىدرارى پارىزگاكان بە ياسا دەست نىشان دەكرين و ھەر پارىزگايەك يە كىنەيەكى يە كىرتۇوه و كۆي دانىشتوانى چارەنۇوسى خۆيان دەستنىشان دەكەن).

ماددهى شەشەم:

لەم ماددهىدا ھاتووه (يەكەم: گەلى كوردىستان-عىراق پىك ھاتووه لە كوردو نەتهەوەكانى دى (توركمان، كلدان، ئاشورى، ئەرمەن و عەرەب) لەوانەي بە پىي ياسا، ھاولاتى ھەرىمەن..) لىرەدا پىویست دەكرا ناوى سريانىيەكانىش بەھىنرايە و بەم شىۋەيە (گەلى باشۇورى كوردىستان لە كورد (بە فەيلى، ئىزدى، شەبەك) وە نەتهەوەكانى دى (توركمان، ئاشورى، كلدان، سريانى، ئەرمەن و عەرەب) پىك دېت لەوانەي كە بە پىي ياسا ھاولاتى ھەرىمەن). لەوانەيە ئىزدى و سەبەك و فەيلىيەكانىش پىان خوش بىت ناويان بەھىنرىت. ئەوه بە هىچ شىۋەيەك مانانى لەتلەت بۇونى كورد نىيە.

ماددهى حەوتەم:

لەم ماددهىدا باسى كاكەيەكان نەكراوه و پىوسته ناويان لە گەل ئىزدى و مەسيحىيەكان بەھىرەت.

ماددهى ھەشتەم:

لەم ماددهىدا باسى مافى چارەي خۇنۇوسىن دەكرىت و بەم شىۋەيە (گەلى كوردىستان- عىراق مافى دىاركىدن و بېرىاردانى چارەنۇوسى خۆى ھەيە... ، يە كىرتىنى ئازادانەى لە گەل عىراقدا بە گەل و خاڭ و سەرەوەرى ھەلبىزاردۇوه، ئەمەش بەستراوه بە پابەندبۇون بە دەستورى فيدرالى ... و بۇي ھەيە چاۋ بىگىرىتەوە بەم ھەلبىزاردەنى، بۇ دىاركىدنى پاشەرۇز و پىكەمى سىاسى خۆى لەم خوارەوەدا: بارانەي

يەكەم: پېشىلەرنى دەستورى شکۆمەندىيە فيدرالى.... دووهم: پەيرەوكىدىنى سياسەتى جىاوازى رەگەزى و گۆرىنى بارى ديموگرافى كوردىستان.... لە ماددهى 140 ئى دەستورى فيدرالىدا ھاتوون، دابىزىت).

لىرەدا مافى چارەي خۇنۇوسىنى كوردىستان بە فيدرالى و ماددهى 140 و ديموكراسىيەوە گرېدراوه. بەو مانايە ئەگەر عىراق فيدرالى و دادپەرور و ديموكراسى بىت ئەوه خەلکى باشۇورى كوردىستان لە عىراق جىانابىتەوە. بە دېتنى بەندە مافى چارەي خۇنۇوسىن بە هىچ شىۋەيەك نابى بەشىۋەيە حۆكمى عىراقة و گرى بىرىت بەلكۇو دەبى وەك مافىكى ھەر گەلىك بەكار بەھىنرىت. بۇيە دەبى لە ماددهى ھەشتەمدا بە راشكاوى باسى ئەو بىرىت (گەلى كوردىستان وەك ھەموو گەلانى ترى دونيا مافى چارەي خۇنۇوسىنى ھەيە و ھەر 10 سال جارىك دەنگ لە سەر ئەوه دەدات لەناو عىراقدا بەمېتەوە يان ھەلزاردەيەكى (خىار) ترى گونجاو وەرىگىت).

ماددهى يانزىدم:

لەم ماددەيدا باسى پايتەختى ھەریمى كوردىستان دەكىيەت و دەلىت (شارى ھەولىر، پايتەختى كوردىستان- عىراقة، پەرلەمانىش بۆي ھەيءە شارىكى دىكەي ھەریم بکاتە پايتەخت). لىرەدا لە بەشى عەربىدا ھەولىر بە (اربىل) ناو براوه.. بە دىيتنى بەندە (اربىل) ناوى تەعرىبىكراوى شارى (ھەولىر) بۆيە پىويسە لە عەربىشدا ھەر بە ھەولىر ناوبىرىت نەك (اربىل).

د و و ۵

دەروازەی

لیرهدا خالیکی هر گرنگ له مافه مدهنی و سیاسیه کاندا باسی لیوه نه کراروه ئویش (مافی هر هاولاتیه که به هه مو دیکومینت و به لگه نامه کانی حکومی و رسمنیه کاندا بچیته وه ته نیا ئه وانه نه بن که به یاسا نهیین) له وه لاتانی دیموکراسیدا بوق هر هاولاتیه ک و رۆز نامه وانیک هه یه به به لگه نامه کاندا بچیته وه ئه وانه ی به یاسا ئاشکران .

ماددہ بیستویہ ک:

لهم ماددهيهدا باسي ئافرهت دهكيرت، و دهليت (ئافرهت يهكسانه لهگەل پياو ونابى جياوازى لە دېرى بکيرت و حکومەتى هەریم هەممۇ ئەو ماھە مەدەنلى و سیاسىيانەي.....). لىرەدا باسي يهكسانى كراوه بەلام پىويستە بە ئاشكرا باسي ئەوه بکيرت يهكسانى ماناي چىيە و چۈون جىبەجى دەكيرت، بەتايىھەت لە جىگاى كاردا. بۇ نموونە پىويستە بوتريت (دەبى دەزگا حکومى و ناخىومىيەكان رەچاوى يهكسانى بىخەن لە تەعىين كردىنە فەرمانبەران و كريكاراندا). خالى گرنگى تر لىرەدا كە پىويستە زىياد بکيرت ئەوهەي كە (ھەر ياسايىھەك يان فەرمۇودەيەك دېرى يهكسانى پىياوان و ۋىنان بىت كار پىييان ناكيرت). هەروەها وشەي (ئىن) باشتىرە لە ئافرهت لە پووى زمانەوانى و رەسمەنايەتى كوردىيەوه. دوور لە رىكخراوى ئافرهتان و ۋىنانى پارتى و يەكىتى.

ماددہی بستوں سی:

لیزهدا هاتووه، (دووهم: له هلهبزاردنی په رلهه مانی ههريیمی کوردسان عيراق وئهنجومهنه خوچیی) و شارهوانیه کاندا ریزهه يهك بؤ ژنان ته رخان ده كریت که له 25% ی کورسيه کان که متر نه بیت). ئەم خاله به پیچه وانهی ئەو يه کسانیه يه که باس لیوه کراوه له ماددهی 21 يه کدا بؤیه ده بى ئەم مادده يه بەرفراوانتر بکریت و ئەم دەقه زیاد بکریت (بؤ جیبەجیکردنی يه کسانی نیوان ژنان و پیاواندا ههول دەدەریت ریزهه يه شداری ژنان له په رلهه مانی کوردستاندا يه کسان بیت).

ههفتاواچوار:

مدادهی

(پیزگرتن و بهرز راگرتن) سیمبوله کانی بزاقی ئازادی خوازی کوردى و شورش و شەھیدە کانی و پاراستنی شکومەندى كەس و كاريان و پىشمه رگە دىرينه كان و خەباتگىران و بەشدابرووان تىايادا ئەركىكى پېرۋەز لەسەر حکومەت و هاولاتيانى كوردستان). لىزەدا تەنبا باسى شەھيدانى بزاقى ئازادى خوارزى كورد مەكريت، پىويسەتە بو ترىيەت (شەھيدانى كوردستان) بۇ ئەوهى نەتەوە كانى ترىيش بگىتوە. خالى ترى گرنگ مەسەلە بى بەرز راگرتنى سیمبولە كانە. لەوانە يە بتوانرىيەت پىزگرتن بىرىيە خالىكى جەبرى بەلام بەرزراگرتن (تەخلىد) كارىتكى كەسايەتىيە و ناكريت بېيتە ئەرك بۇ يە پىويسەتە وشەرى رىزراڭرتن (تەخلىد) لاپىرىت.

مادده‌ی:

سه‌رۆکی هه‌ریمی کوردستان، به ده‌نگدانی نه‌ینی گشتی راسته‌وحو، له‌لاین هاولاتیانی هه‌ریمه‌وه هه‌لده‌بژیردیت.

هه‌لیزاردنی سه‌رۆکی هه‌ریم به شیوه‌یه کی راسته‌وحو له لاین خه‌لکه‌وه، له‌وانه‌یه کیشەیه کی گهوره لئ دروست بیت و ببیت ریگر له‌به‌ردم کاره‌کانی حکومه‌تدا. چونکه ئه‌گهه سه‌رۆکی هه‌ریمی سه‌ر به لایه‌نیکی سیاسی بیت و سه‌رۆک و هزیران سه‌ر به لایه‌نیکی تری سیاسی، ئه‌و کاته کاره‌کانی حکومه‌ت راده‌هستن. ته‌نیا له‌و ولاستانه‌دا ئه‌و سیسته‌مه سه‌رکه‌وتووه، که یان ده‌سه‌لاته‌کانی سه‌رۆک کۆمار کەم بن یانیش زۆر ده‌سه‌لاتی هه‌بیت و له حالتی دووه‌مدا سه‌رۆک زیاتر وەک نوینه‌ری ئه‌و ولاته کار ده‌کات. پیویسته ئه‌و لایه‌نه‌ی له په‌رله‌ماندا زۆرینه به ده‌ست دیئنیت، سه‌رۆک کۆماریش هه‌ر سه‌ر به‌و لایه‌نه بیت، یان سه‌رۆک کۆمار له لاین په‌رله‌مان و ئه‌نجوومنه‌نى بالاً نیشتمانی‌وه دابفریت، یانیش ده‌سه‌لاته‌کانی سه‌رۆکی هه‌ریم کەم بکرینه‌وه و که‌سی سه‌رۆک و هزیرانی هه‌ریم به‌ریوه بیات. له‌و حاله‌تشدا پیویست ناکات سه‌رۆکی هه‌ریم به ده‌نگدانی راسته‌وحو بیت.

به هه‌مان شیوه‌ی ناوی هه‌ریم که به زۆر شیوه و تراوه، ناوی هیزه‌کانی پاراستنی کوردستانیش به چه‌ندین جۆر هاتووه وەک (پاسه‌وانانی هه‌ریم) (هیزی پاراستنی هه‌ریم) و (پیشمه‌رگه). پیویسته ئه‌و ناوانه‌ش يه‌کبخرین له خالیکدا و بەم شیوه‌یه (پیشمه‌رگه ناوی هیزه‌کانی پاراستنی هه‌ریمی کوردستانه و به شیوه‌یه کی ره‌سمی ئه‌و ناوه به‌کارده‌هیئریت).

لهم پیداچوونه‌وهدا به‌هیچ شیوه‌یه ک باسی ئه‌و خالانه نه‌کراوه که له سنووری ده‌سه‌لاتی عیراقدان و له ده‌ستووری عیراقدا ته‌سبیکراون و بۆ ده‌ستووری هه‌ریم نیبیه زیده‌رۆبی له‌سه‌ریان بکات. هه‌روهها خاله‌کانی سه‌ره‌وه چه‌ند تیبینیه‌کن له‌سه‌ر ره‌شنووسی ده‌ستووری هه‌ریمیک که به شیوه‌یه کی فیدرالی به عیراق لکیترابیت.